

Abbas Vesim Efendi (öl.1760)

Abbas Vesim Efendi (date of death-1760)

Abbas Vesim b. Abdurrahman genellikle Kambur Vesim olarak tanınmıştır. Bazen de Derviş Vesim olarak adlandırılmıştır. Döneminin saygın hekimlerindedir. Meşhur Bursalı hekim Ali Münşi onun öğrencilerindedir. Yanyalı Esat Efendi onun hocasıdır; ondan fizik öğrenmiştir. Ahmet Nasrî'den astronomi öğrenmiştir. Bazı yabancı hekimlerden tıp öğrenmiştir; Latince, Fransızca, Arapça, Farsça gibi dilleri bilmektedir. Fatih semtinde bir muayenehane açmış; ayrıca sarayda da hekim olarak görev yapmıştır.

Abbas Vesim *Düsturu'l-Vesim fi Tıbb el-Cedid ve'l-Kadim* adlı bir kitap kaleme almıştır. O kitabının başında, Bursalı olduğunu, Süleymaniye Medresesinde eğitim gördüğünü ve Yanyalı Esat Efendi'den felsefe dersleri aldığını yazmaktadır. Mesnevi'yi, astronomiyi Şeyh Ahmet Mısıri'den öğrenmiştir. Bu kitabını 1175-76 H. tarihinde tamamlamıştır. Eserde tek tek vücuttaki organ hastalıkları konusunda bilgi verilmektedir. Ayrıca benzer hayvan hastalıklarıyla da karşılaştırma yapmaktadır. Burada mukayeseli patolojinin güzel bir örneğini verdiği söylenebilir.

Abbas Vesim eserinde verdiği alıntılardan da anlaşılacağı gibi, öncelikle baş hastalıklarını ele alır. Önce beyin ve daha sonra, göz, kulak, burun ve boğaz hastalıkları konusunda bilgi vermektedir. Burada verilen bilgi hıtlar teorisine dayalı olarak açıklanmaktadır.

Burada baş hastalıkları arasında baş ağrıları, çeşitli felçler, uykusuzluk ve çeşitli duyuyla ilgili hastalıklar da ele alınıp anlatılmaktadır. Mide, karaciğer ve böbrek hastalıklarıyla ilgili bilgi verilmektedir. Üriner sistem içinde ele alınan hastalıklar arasında böbrek, mesane ve üreter hastalıkları konusunda bilgi verilmektedir. Burada böbrek ve mesane taşları da ele alınıp anlatılmaktadır.

Abbas Vesim, kitabında daha sonra şişler, urlar vb. gibi daha çok cerrahi müdahaleyi gerektiren şikayetleri ele almakta ve onlara ne gibi bir müdahale yapılması gerektiğini anlatmıştır.

Burada dikkatimizi çeken konulardan biri de çocuk hastalıklarıyla ilgili olarak bilgi verilmesidir. Bu kısımda verilen bilgilerin arasında çocukların nasıl beslendiği ve bu konuda neler yapılması gerektiği, tedavileri ile tedavide kullanılan ilaçları, onların doz ve terkipleri konusunda bilgi verilmektedir.

Eserde ilaçlarla ilgili olarak verilen açıklamalar, Abbas Vesim'in iatrokimya cereyanının etkisinde olduğunu göstermektedir. Onun önerdiği ilaçlar arasında madeni ilaçlar olup, zaman zaman Paracelsus'un adından ve onun önerilerinden söz etmektedir. Nitekim, onun öğrencisi Bursalı Ali Münşi iatrokimya cereyanını desteklemek üzere Hadrian Mynsicht'ten ve bazı diğer iatrokimyacıardan kısa çeviriler yapmıştır.

Abbas Vesim'in iatrokimya cereyanını destekler nitelikte önerdiği ilaçlar arasında bazı alkol, alkaloidler ve metalik ilaçlar bulunmaktadır. O, bu ilaçların terkip ve nasıl hazırlanacağı konusunda bilgi vermektedir.

Abbas Vesim tıbbın dışında matematik ve astronomi konularıyla da ilgilenmiştir. Onun Uluğ Bey'in Zic'ini çevirdiği bilinmektedir. Çevirisine *Nehe Buluğ fi Şerh-i Zic-i Uluğ Bey* adını vermiştir.

Abbas Vesim edebiyatla da ilgilenmiştir. Onun *Divan* adlı bir şiir kitabı bulunmaktadır.

Prof. Dr. Esin Kahya (emeritus)
Ankara Üniversitesi, Dil Tarih ve Coğrafya
Fakültesi, Felsefe Bölümü, Ankara-Türkiye